

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ДЕТСКА ГРАДИНА – СЕМЕЙСТВО

Надие Карагьозова

Русенски университет „Ангел Кънчев“

Резюме. Детските градини и училищата са еднакво заинтересовани от педагогическо гледище да постигнат взаимодействие със семейството. От образователните институции се изисква не само да признаят и приемат влиянието на семейството върху възпитанието на личността, но и подкрепяйки го активно, да реализират своите цели, привличайки в това начинание и родителите. Освен това е изключително важно да се знае как в семейството се възприема образователната работа в детските градини.

Keywords: kindergarten, family activities, integrate

Въведение

Взаимовръзката между теория и практика е основополагаща за педагогическите нововъведения в образователната и семейната среда. Динамичното и бързо променящо се ежедневие поставя сериозни задачи за решаване пред съвременното семейство и детската градина. На дневен ред се очертава и тенденцията за засилено присъствие на родители, граждани и специалисти експерти от неправителствени организации в реалния възпитателно-образователен процес. Педагогът, който се явява и активен участник и съавтор на образователната промяна, следва да въвежда нови образователни технологии като работа и форма на сътрудничество със семейството. Такава дейност е значима и за децата, защото тяхното познавателно, емоционално и социално поведение и отношение се формират по естествено достъпен и хармоничен път. Дейността е значима и за семействата, защото обогатява педагогическата им култура и очертава тенденции за позитивна и положителна промяна на семейната среда. За да може всички действия и отношения в детската градина да бъдат в полза на детето и да не противоречат на ценностната му система, изградена в семейството, е необходима действена и постоянна връзка между семейството и детската градина. Това предполага съвместни координирани действия на двете институции.

Изложение

В съвременното общество съществуват две исторически обусловени институции за възпитание и социализация на децата:

- семейството;
- детската градина (респективно училището).

Тъй като детето се ражда, отглежда и възпитава в семейството, много е важно да знаем какви са основните характеристики и функции на съвременното семейство и какви са формите на взаимодействие между детската градина и семейството. Най-естествената среда за развитието на едно дете е семейството. Най-благоприятната среда за това е благополучното семейство. Семейството, като най-близка среда, в която се извършва развитието и възпитанието на детето, се нарича *социум или микросоциум*. То помага да определим отношението към себе си и към другите. В семейството се формират първоначалните представи на човека за света. Предопределят се в значителна степен и посоките на социалното му развитие, с една дума – семейството е първият възпитателен институт. То има основна и много важна роля за формиране на личността на децата. Възможни са два вида семейство – традиционното патриархално и нуклеарното семейство. Кое семейство наричаме традиционно и кое – нуклеарно?

– Традиционно семейство – в него съжителстват най-малко три поколения: деца, родители, баби и дядовци. Този вид семейство притежава по-големи възможности за удовлетворяване на потребностите на детето от по-широки социални контакти и подкрепа.

– Нуклеарното семейство – (на английски: *nuclear family*) – семейства, състоящи от една брачна двойка с деца, или наричаме семейство, което се състои от две генерации: родители и деца. Това стеснява в голяма степен възможностите за опознаване на сложните социални отношения, както и контактите на самото дете.

Как семейството въздейства върху детето ?

След като посочихме важната роля на семейството за цялостното развитие на детето, нека разгледаме как то въздейства върху него.

Развитието на детето от предучилищна възраст се осъществява под влиянието на различни и постоянно променящи се биологични и социални, вътрешни и външни фактори, сред които основна роля играят семейството, детската градина и индивидуалният стил на дейност и поведение. Семейството оказва въздействие върху детето чрез много и различни фактори. Наред с осъзнатите и целенасочени възпитателни мерки, семейството въздейства върху детето и чрез неосъзнавани от родителите форми на тяхното поведение, чрез отношенията помежду си и с околните. Възможни са следните фактори, оказващи влияние на семейството върху социализацията на децата:

- състав и структура на семейството – пълно (с двама родители) или непълно, с едно или повече деца;
- позиция на детето в семейството – неговата роля;
- възпитатели и социализатори в семейството – доколко са важни за детето;

– стил на възпитание в семейството – авторитарен, авторитетен (демократичен), либерален и индиферентен (хаотичен).

В различните семейства се създават и различни условия за комфортност и емоционално благополучие на детето, които се определят по следните основни компоненти:

- уважение към личността на детето;
 - отчитане на индивидуалните и възрастовите особености на детето;
 - пълноценно общуване с детето;
 - организация на предметно-пространствената жизнена среда на детето.
- Семейството изпълнява различни функции – определяни традиционно като:
- възпроизводствена;
 - икономическа;
 - социализираща;
 - духовна – в областта на духовния живот;
 - възпитателната – която е и най-важната.

Предвид съвременните условия, когато и двамата родители са ангажирани (работят или учат), възпитанието на техните деца се възлага все по-често на другия микрофактор за социализация и възпитание – или това са обществените детски градини. Така на практика се получава двустранно въздействие и взаимодействие с детето – от семейството и от детската градина. Педагогическото взаимодействие е процес, който е насочен и към осигуряване на динамичен преход в общуването между педагози, деца и родителска общност. Днес актуален е въпросът за взаимодействието между детска градина и семейство, защото пред тези две възпитателни институции стои една обща цел – формирането на личността на детето. Детската градина и училището са равностойно заинтересовани от педагогически компетентно сътрудничество със семейството. От съвременното училище се очаква не само да признае и приеме приоритета на семейството за възпитанието на децата, но и реално да го подкрепи и при реализацията на своите цели да използва помощта на родителите. Особено важно е да се знае как се възприема възпитателно-образователната работа в детската градина от родителите. Какви са техните препоръки, в какви насоки биха искали да им помогне детското заведение, от какво са доволни и недоволни при възпитанието на децата.

За да остане детската градина естествена среда, обуславяща развитието на духовните потребности и интереси на детето, е необходимо утвърждаване на тенденция за тясно сътрудничество между семейството и детската градина. Отношенията между родители и учители трябва да се изгражда на основата на:

- разбирателство;
- единомислие;
- непрекъснато общуване;

– и взаимодействие в името на детето.

Целенасочената съвместна дейност между детската градина и семейството трябва да осигурява единен подход в разкриването на обкръжаващия детето свят и да разменя постоянна взаимна информация за цялостното развитие на детето, за неговите интереси, потребности и поведение. Родителите са първите възпитатели на децата и от тях зависи много тяхното по-нататъшно развитие. Семейството е един от най-важните социологизиращи фактори. Тази е и причината за особеното внимание към проблема за семейството и неговото решаващо влияние и участие във формирането на бъдещето поколение.

Форми на взаимодействие между детската градина и семейството

Има много начини за общуване със семейството и за осигуряване на неговото по-активно участие във възпитанието на детето. Съществуват разнообразни форми, средства, подходи, стратегии, които отговарят на потребности на различните семейства. Ето някои от тях:

– Преки контакти, или това е времето, когато родителите водят или вземат детето от градината.

– Съобщения и бележници – размяната на съобщения е резултатно средство за осигуряване на непрекъснато общуване.

– Таблата за съобщения са друг начин за размяна на информация.

– Бюлетините също са добър начин и средство за връзка със семейството.

– Консултации – те са с продължителност 30 – 40 мин., в удобно за родителите време.

– Родителските срещи са утвърдена форма за общуването.

– Открити моменти от живота на детето в детската градина (открити занимания, празници и съвместни дейности) – учебни ситуации, празници и развлечения, „отворени врати“ за родителите във всеки удобен за тях момент от режима.

– Отчет – трябва да е написан в позитивен тон, като се акцентира на силните страни, а проблемите да се посочват пряко и обективно.

– Посещения по домовете е много полезна практика, но за съжаление намира по-малко място в общуването.

– Практикуми – интерактивна форма не само за даване на информация, но и за практически занимания с родителите. Особено полезни за младите родители, които нямат достатъчно умения и практически опит за взаимодействие с детето си.

Какво влияние оказва ефективното и ползотворно взаимодействие между детската градина и семейството върху детето, родителите и педагога?

Организирането и стимулирането на взаимодействието между детската градина и семейството е от изключително значение, защото:

– семейните отношения и семейното възпитание са част от обществения живот и се влияят от социално-икономическите промени;

– семейството се явява важен възпитателен институт, а майката и бащата – естествени учители на своите деца. Родителите въздействат върху развитието на детската личност със своите знания, система от ценности и модели на поведение. В семейството се осъществява първоначално практическо овладяване на морала и на правилата, регулиращи човешкото общество;

– огромно е значението на родителската любов и на емоционалната връзка между родители и деца. Семейната атмосфера в най-голяма степен благоприятства интелектуалното и духовното обогатяване на личността, съдейства за развитието на самосъзнанието и самовъзприятието на малкото дете, създава условия за емоционалното благополучие на детето и др.

Индивидуализирането и оптимизирането на педагогическото взаимодействие е невъзможно без информация за:

– структурата и съдържанието на семейните отношения и статуса на детето в семейството;

– семейната атмосфера и емоционалното благополучие на детето у дома;

– особеностите на семейната култура, етническата принадлежност и професионалната реализация на родителите;

– доминиращия тип на възпитание в семейството;

– нивото на знания и умения, проявени интереси и способности на детето до постъпването му в детската градина;

– здравословното състояние на детето;

– предпочитаните и неpreferираните храни.

Всичко това налага необходимостта от търсене на нови начини за постоянни и ефективни контакти с близките на детето (важно е да се отбележи, че понятието семейство трябва да се разглежда по-широко от традиционното майка, баща, дете).

При наличие на ефективно взаимодействие на възрастните (родители и педагози) ще има ползотворно влияние и взаимно ще се допълват в изпълнение на своите социални роли и функции, което носи много положителни моменти. Ето и най-важните от тях.

За детето:

– облекчава се адаптацията при прехода от домашна обстановка към условията в детската градина;

– засилва се чувството за сигурност и за емоционален комфорт;

– стимулират се активността и индивидуалната изява;

– компенсира се дефицитът от общуване с работещи родители;

– обогатява се социалният опит...

За родителите:

– разбират по-добре своите деца, сравнявайки ги с връстниците им;

– овладяват конкретни способности за общуване с децата в разнообразни дейности;

- приемат от нова позиция работата на педагога, нараства доверието към него;
- опознават съдържанието на педагогическия процес и ежедневието в детската градина;
- повишават своята педагогическа компетентност и я пренасят въкъщи;
- разчупват закостенели стереотипи за семейното възпитание;
- обменят информация не само с педагога, но и помежду си;
- добиват по-голямо самочувствие като особено важни възпитатели на своите деца;
- укрепват родителската общност като важна институция...

За педагога:

- използва идеите, знанията и професионалния опит на родителите за обогатяване на живота в групата;
- стимулиран е в търсенето и прилагането на различни стратегии (формални и неформални) за общуване с родители и с техните деца;
- разбира по-добре децата, опознавайки близките им;
- осъществява взаимен обмен на информация с родителите за индивидуалните особености на всяко дете;
- използва непосредствената помощ на родителите в педагогическия процес;
- разчита на съдействието на родителите при възникнали инциденти, проблеми...

Непрекъснатото сътрудничество и взаимният обмен на информация с родителите е възможен, ако педагогът умее:

- ефективно да говори;
- ефективно да слуша;
- да бъде позитивен.

А това означава високо ниво на комуникативни умения, гъвкаво използване на разнообразни способи за общуване, отчитане на чувствата, преживяванията и очакванията, изразени (или замаскирани) в поведението на родителите.

За постигането на тази цел е важно още в началните етапи на педагогическата практика да се опита:

- да се проучат различни модели на семейни отношения и тяхното влияние върху поведението на децата (чрез наблюдения на игри, анализ на детски рисунки и разкази, беседи и анкети с деца, родители, учители...);
- да се изпробва и оцени ефективността на различни модели за общуване с деца и родители с оглед на доминиращия емоционален тон (доброжелателност и уважение, разбиране и съпричастност, лична ангажираност в обръщенията, изискванията, оценките...);
- да се обмислят и приложат конкретни подходи за неформални контакти с определена цел (събиране на първоначална информация за ново дете, обсъждане на възникнал инцидент, стимулиране на интереса на родителите към различни детски дейности и т.н.).

Заклучение

Педагозите и родителите трябва да работят заедно, да развиват и обогатяват сътрудничеството помежду си, като общуването, уважението и приемането на различията да стават на основата на добрите взаимоотношения. Детската градина е институцията, която дава пространство за реализиране на така желаното и необходимо сътрудничество между педагози, родители и общественост „в името и за детето“. Затова педагогическите иновации трябва да са насочени към търсене и намиране на оптимални възможности за диалог с родители и общественост.

ЛИТЕРАТУРА

- Гюров, Д. и др. (2008). *Модели на педагогическо взаимодействие „семейство – детска градина“*. София: ИК „Просвета“.
- Додсън, Ф. (2007). *Изкуството да бъдеш родител*. София: ИК „Колибри“.
- Колева, И. (2009). *Етнопсихологопедагогически модел на взаимодействието дете – учител – родител*. София: изд. „Формат Вижън“.
- Манасиева, Т. (2003). *От семейството до ВУИ*. София: Изд. Съюз на учените.
- Пиръов, Г. *Психология на семейството*. София: ИК „Веда Словена“.
- Факирска, Й. (2012). *Предучилищна педагогика. Съвременни проекции и проблеми*. Русе.

THE INTERACTION KINDERGARTEN – FAMILY

Abstract. Kindergartens and schools are equally interested in the pedagogically competent cooperation with the family. Schools today are expected not only to admit and accept the priority of the family in children's upbringing but also to actively support it, and while realizing their goals to use the help of parents, as well. Knowing how parents perceive the educational work in kindergartens is extremely important.

✉ **Nadie Karagyozyova, PhD student**
University of Ruse
8, Studentska Str.
7017 Ruse, Bulgaria
E-mail: nadi_69@abv.bg